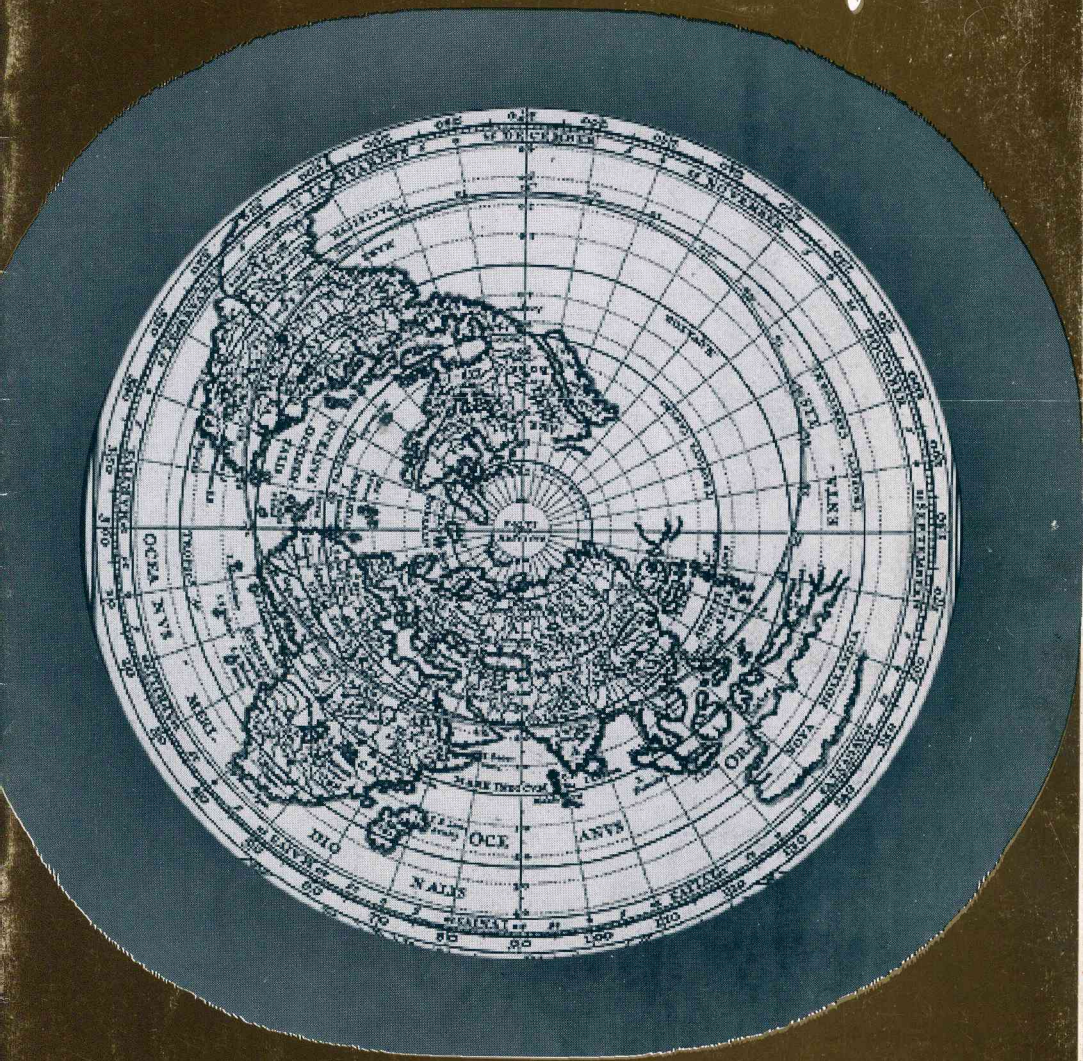
η νέα τοπολογία

Χάρτης 1ος

Αναγνωρίζοντας τα κοινωνικά-ιστορικά φαινόμενα ως δυναμικά φαινόμενα, ως χωροχρόνο ανάδυσης του καινούριου, ως τοπίο μεταβαλλόμενο και ενίοτε απρόβλεπτο, αναζητούμε μια θεώρηση η οποία αντιλαμβάνεται αυτά τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της πραγματικότητας, είναι μέρος της και το ξέρει πως είναι. Η θεώρηση αυτή και η κριτική-ανάλυση που την συνοδεύει, θέτει ρητά το επαναστατικό πρόταγμα της κοινωνικής-ατομικής απελευθέρωσης και ταυτόχρονα απορρέει από αυτό. Αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά αντίληψης του υπάρχοντος, μας κάνουν να στεκόμαστε επιφυλακτικά και ενίοτε επιθετικά απέναντι σε θεωρήσεις και αντιλήψεις που στον πυρήνα τους βασιλεύει η στατικότητα και σε κάποιες περιπτώσεις το δόγμα (οποιασδήποτε απόχρωσης). Θεωρήσεις που διακατέχονται από την αυταπάτη της συνολικής επόπτευσης του αντικειμένου τους -που στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν πρόκειται για οποιοδήποτε αντικείμενο αλλά για την κοινωνία και την ιστορία- εξαγωγής των "νόμων" που το διέπουν και παραγωγής συμπερασμάτων και προβλέψεων.

Καμιά θεωρία δε μπορεί να μας βγάλει από τον κόπο της διαρκούς κατανόησης του υπάρχοντος, του διαρκούς φωτίσματός του από διαφορετικές αναλυτικές γωνίες, δηλαδή διαφορετικές βλέψεις και προοπτικές. Καμιά θεωρία δεν μπορεί να μας προσφέρει "επαναστατικές συνταγές" σαν να πρόκειται για βιβλίο μαγειρικής.

Καταθέτουμε λοιπόν ορισμένες βλέψεις. Βλέψεις ανοιχτές στον "πόλεμο" του διαλόγου και στις διαδρομές της συζήτησης. Άλλωστε αν συνέβαινε διαφορετικά αυτόματα θα αυτοαναιρούνταν.

Μια διευκρίνιση:

Στο κείμενο χρησιμοποιούμε την έννοια "διεθνοποίηση" αντί της έννοιας "παγκοσμιοποίηση" που έχει επικρατήσει. Θεωρούμε ότι η "διεθνοποίηση" εκφράζει τη μη συμμετρική και ανομοιόμορφη εξάπλωση μιας παγκόσμια εν εξελίξει διαδικασίας της κυριαρχίας, που δεν αποδυναμώνει τα κράτη-έθνη και δεν οδηγεί στη δημιουργία του "παγκόσμιου χωριού". Περισσότερα στο κείμενο.

Το σχετικά μικρό χρονικό διάστημα ύπαρξης του καπιταλισμού κραυγάζει παραδειγμάτων ανάδυσης του καινούριου, μεταβολής και ριζικής αλλαγής κοινωνικών πραγματικοτήτων. Τόσο η ύπαρξη επαναστατικών ρωγμών στο υπάρχον όσο και η δυναμική εξέλιξη του καπιταλισμού (ως συσσώρευση υπεραξίας και ως κοινωνικής σχέσης), το κάνουν ολοφάνερο.

Η αποικιοκρατία είναι το αποτέλεσμα της τάσης των εθνικών κρατών να επεκτείνουν τα χωρικά τους όρια (ιμπεριαλισμός) και ταυτόχρονα να δώσουν ένα διέξοδο στο εθνικό κεφάλαιο. Οι αποικίες είναι ένα είδος ιδιοκτησίας των αντίστοιχων ισχυρών κρατών που δύναται να αποτελέσει προϊόν ανταλλαγής ανάμεσα στα κράτη-ιδιοκτήτες.

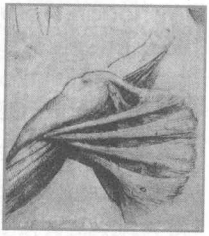
Η αποικιοκρατία γεννήθηκε στις πρώτες αναπτυγμένες χώρες του καπιταλισμού και άπλωσε τα πλοκάμια της στις παραδοσιακές κοινωνίες της αφρικής και της ασίας. Λειτούργησε σε αυτά τα πεδία με έναν τρόπο εξωτερικό. Κυριαρχία με τα όπλα, υποτίμηση ή φόβος απέναντι στους ντόπιους πληθυσμούς, καθαρά εργαλειακή χρήση τόσο των φυσικών πόρων των χωρών αυτών όσο και του βίαια καταταγμένου εργατικού δυναμικού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του μη αφομοιωτικού χαρακτήρα της αποικιοκρατίας είναι αυτό των εργατών στην αφρική που μόλις συγκέντρωναν το ποσό που επιδίωκαν, εγκατέλειπαν την εργασία τους. Όπως επίσης χαρακτηριστικό είναι και το παράδειγμα των αντιαποικιοκρατικών εξεγέρσεων και κινημάτων ανά τον κόσμο. Πολλά αποικιοκρατικά καθεστώτα κατέρρευσαν από εθνικαπελευθερωτικούς και ταξικούς αγώνες -το 1960 δέκα γαλλικές αποικίες (μαρόκο, αλγερία, τυνησία κ.α.) μια αγγλική (νιγηρία), μια βελγική(κονγκό), μια αγγλοϊταλική(σομαλία) απελευθερώνονται-.

Αυτό που επιτεύχθηκε τα τελευταία 20 χρόνια με την μορφή της διεθνοποιημένης αγοράς, με την ένταξη των χωρών αυτών αλλά και χωρών στην λατινική αμερική σε προγράμματα ανάπτυξης, με δανεισμούς κ.τ.λ., δεν αντιπροσωπεύει πλέον ένα μοναδικό κράτος, αλλά το κεφάλαιο μέσα από υπερκρατικούς-υπερεθνικούς θεσμούς. Η στήριξη της δικτατορίας -ίσως και η εγκαθίδρυση της- στην νιγηρία από πολυεθνικές όπως η shell δεν μπορεί να παραλληλιστεί με τα παλιά αποικιοκρατικά καθεστώτα. Για να επιτευχθεί η δημιουργία μιας τάξης εργατών, χρήσιμων για την καπιταλιστική διαδικασία, δεν χρειάστηκε μόνο η βία και η καταστροφή των υλικών

βάσεων της ανεξάρτητης ύπαρξης τους αλλά και η συστηματική καταστροφή των αξιών, των σημασιών, της υπάρχουσας ψυχικής οργάνωσης αυτών των πολιτισμών και ο μετασχηματισμός τους σε κοινωνίες γρανάζια της συσσωρευτικής διαδικασίας. Η διεθνοποίηση δεν είναι απλά η επίθεση των ισχυρών οικονομικά κρατών στα υπόλοιπα. Ο όρος "νεοαποικιοκρατία" είναι αδόκιμος αναφερόμενος στην σύγχρονη κατάσταση, εξαιτίας της παραπομπής του στις σημασίες της αποικιοκρατίας.

Ένα άλλο παράδειγμα του μη στατικού χαρακτήρα του καπιταλισμού, αντλείται από τις μεταβολές του μοντέλου της παραγωγής.[1] Το πέρασμα από διάφορα μοντέλα σε όλους τους τομείς της παραγωγικής διαδικασίας, αναδεικνύει τη σχεδιοποίηση όσον αφορά την παραγωγική διαδικασία καθ' εαυτή, αλλά και την ποιοτική αλλαγή των εργασιακών σχέσεων. Το ότι αυτές οι αλλαγές είναι ποιοτικές το φωτίζει ιδιαίτερα η μετακύληση της μισθωτής συνθήκης σε βάρος του εργάτη-εργαζόμενου. Τα συλλογικά εργασιακά δικαιώματα χτυπιούνται, τείνοντας να κάνουν την υπόθεση της εργασίας, ατομική υπόθεση.[2] Μετατρέποντας τους ανθρώπους σε ελαστικές μηχανές παραγωγής υπεραξίας. Πρόσφατα γεγονότα αυτής της τακτικής είναι η αναδιάρθρωση που προωθείται στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για τις χώρες τις ε.ε., καθώς και οι αλλαγές στο εργασιακό-ασφαλιστικό. Κάνοντας λοιπόν την εργασία ατομική υπόθεση, διαχέεται και εντείνεται ο διαχωρισμός ανάμεσα στις τάξεις των εκμεταλλευόμενων. Ενώ από την άλλη η αντιπαράθεση μέσω θεσμικών διαδικασιών όπως οι φορείς, ο συνδικαλισμός, τα μίντια, αποτελεί συνεισφορά στην ψύξη του κοινωνικού ανταγωνισμού. Τα επιτεύγματα αυτά του καπιταλισμού οφείλονται στην δυναμική του, την προσαρμογή του στα δεδομένα που προκύπτουν υπέρ αλλά και ενάντιά του μέσα στους κοινωνικούς σχηματισμούς. Στην προσπάθεια του να ξεπεράσει τις αντιφάσεις και τις κρίσεις που το ίδιο το σύστημα γεννά στην πορεία του. Δείχνουν όμως και την απουσία -σε γενικευμένη κλίμακα- του επαναστατικού προτάγματος των ίδιων των κοινωνιών ενάντια στην

1. Τεϋλορισμός, φορντισμός, μεταφορντισμός, τογιοτισμός.κ.α. Υπάρχει μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις υιοθέτηση ψευτο-αυτοδιαχειριστικών προτύπων στην παραγωγική διαδικασία.

2. Η ανεργία αντιμετωπίζεται πια με τον κατακερματισμό της εργασίας (ημιαπασχόληση, δια βίου εκπαίδευση, ελαστικότητα). Αυτό έχει διπλό όφελος για το κεφάλαιο αφού περισσότεροι άνθρωποι απασχολούνται ενώ το κόστος των μισθών παραμένει ίδιο και ταυτόχρονα η ρευστή αυτή πραγματικότητα δημιουργεί ανασφάλεια αποτρέποντας συνήθως από την επιδίωξη συλλογικών αγώνων.

ετερόνομη θέσμιση τους.

Ο σχηματισμός υπερεθνικών-υπερκρατικών δομών και η επίτευξη διεθνών νόμων, συμφωνιών, χάραξης κοινών πολιτικών [3] είναι ένα σχετικά πρόσφατο εγχείρημα της κυριαρχίας (ιδιαίτερα μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο). Οι σχηματισμοί αυτοί και οι κινήσεις τους σηματοδοτούν την προσπάθεια κατεδάφισης των συνόρων για το εμπόριο και τις επενδύσεις, δηλαδή για την ευρυθμότερη ροή του κεφαλαίου. Σκοπεύουν στη διευθέτηση των ενδοκυριαρχικών ανταγωνισμών καθώς και στη συλλογική αντιμετώπιση προβλημάτων εφαρμογής της ανανεωμένης καπιταλιστικής σχέσης, στις διαφορετικές κοινωνίες. Αυτές οι δομές πραγματώνουν με τον καλύτερο τρόπο μια από τις κεντρικές ιδέες της κυριαρχης ιδεολογίας: την "ανάπτυξη". Με την έννοια "ανάπτυξη" όταν αυτή χαρακτηρίζει την προσπάθεια αλλαγής των δομών της κουλτούρας και της ζωής των επονομαζόμενων αναπτυσσόμενων χωρών, διαφαίνεται εξαρχής ότι στόχος της "ανάπτυξης" δεν είναι βέβαια η εξέλιξη της γηγενούς κοινωνικής δυναμικής των χωρών αυτών, αλλά η επικράτηση της κυριαρχης κοινωνικοοικονομικής πεπατημένης των αναπτυγμένων καπιταλιστικά χωρών. Δηλαδή εδραιώνεται η δυτική καπιταλιστική προσταγή. Κατά συνέπεια προκύπτει και ο τρόπος με τον οποίο οι οικονομικοί πυγμαλίωνες διαλέγουν να "αναπτύξουν" τον "τρίτο κόσμο".[4] Με μόνα κριτήρια τους αριθμούς, τις στατιστικές, τα κέρδη, επιδίωξαν μια "ανάπτυξη" με οικονομετρικά προγράμματα ρύθμισης χωρίς να λάβουν υπόψη τους την πραγματικότητα μιας εντελώς διαφορετικής κοινωνικής οργάνωσης και την κουλτούρα των χωρών του "τρίτου κόσμου". Γι'αυτό και σε συνδυασμό με τη διαφθορά και την εξουσιαστική αδηφαγία των κυβερνώντων στις χώρες αυτές, οι προσπάθειες για "ανάπτυξη" απέτυχαν.

Σημαντική διαφορά εδώ είναι ότι πλέον η καπιταλιστική προσταγή δεν προσπαθεί να επιβληθεί μόνο ως εξωτερική σχέση στον "τρίτο κόσμο" αλλά επιχειρεί να εσωτερικευτεί. Πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση ότι η καπιταλιστική σχέση είναι μονόδρομος για να αποφευχθεί η εξαθλίωση ή για να αναπτυχθεί η οικονομία και το άτομο μέσα σε αυτήν.

3.π.χ. ΟΟΣΑ (OECD) Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη. Είναι μια υπερκρατική οργάνωση που αριθμεί 29 κράτη-μέλη, που ασπάζονται σαν ομογενής ολότητα την ίδια πολιτική και οικονομική ιδεολογία.

Δ.Ν.Τ (IMF)Διεθνές Νομισματικό ταμείο, υπεύθυνο για τα προγράμματα δομικής προσαρμογής ή αναδιάρθρωσης των "αναπτυσσόμενων" χωρών (οικονομικά δάνεια, νομισματική πολιτική, επενδύσεις κ.α.)

(WEF)Παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ. Αυτόκλητοι ηγέτες που θεσπίζουν συμφωνίες ανάμεσα σε οικονομικές ελίτ.

MAI :Πολυμερής συμφωνία για τις επενδύσεις των πολυεθνικών

NAFTA: Βορειοαμερικανική συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ, καναδά, ηπα και μεξικού

Αν τα παραπάνω δεν φανερώνουν πως υπάρχει ανάδυση καινούριων δομών, πως υπάρχουν ριζικές μεταβολές στο πεδίο του κοινωνικού-ιστορικού, τότε τι φανερώνουν; Σίγουρα όχι πάντως κάτι το στατικό, κάτι που μπορεί να αναλυθεί μέσα στα πλαίσια διπόλων του στυλ κράτος-κοινωνία, κεφάλαιο-εργατική τάξη. Σίγουρα όχι κάτι που δε χρειάζεται να ερμηνευτεί και να κατανοηθεί.

Η θεώρηση της παγκοσμιοποίησης ως κάτι τετελεσμένο, στηρίζεται σε ορισμένες δομικές αλλαγές[5] του καπιταλισμού. Η οικονομία ως παγκόσμια κυριαρχούσα διάσταση του κοινωνικού-ιστορικού είναι το κεντρικό δόγμα αυτής της άποψης. Η παγκοσμιοποίηση λοιπόν στη δεδομένη περίπτωση νοείται ως το άπλωμα της "ελεύθερης αγοράς" σε όλο το σώμα του πλανήτη. Το άπλωμα αυτό θεωρείται γενικά ομογενές, συμμετρικό και αναπόφευκτο. Ως κεντρικός άξονας στήριξης αυτού του φαινομένου παρουσιάζεται η αύξουσα αλληλεπίδραση των "τοπικών" οικονομιών (βλέπε χρηματιστηριακό κεφάλαιο) και η υποχώρηση έως και διάλυση(για κάποιες τάσεις αυτής της αντίληψης) του έθνους-κράτους ως θεσμικής οργάνωσης που παρεμβαίνει στην οικονομική δραστηριότητα.

4. Η ίδια η ασάφεια που ενυπάρχει στην έννοια "αναπτυσσόμενη χώρα" είναι για μας ένα επιχείρημα για τη μη συμμετρική και ανομοιογενή εξάπλωση του διεθνοποιούμενου καπιταλισμού. Έτσι η έννοια "τρίτος κόσμος" πέρα από μια φασιστική γεωπολιτική, εμπεριέχει και μια γενίκευση. Γιατί σε κάθε σημείο του πλανήτη επικρατούν διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες. Η κοινωνική κατάσταση στη λατινική αμερική είναι διαφορετική από την υποσαχάρια αφρική, διαφορετική από την ευρασία. Όχι μόνο σε επίπεδο παράδοσης, κουλτούρας και θρησκείας αλλά και σε επίπεδο οικονομικής καπιταλιστικής ανάπτυξης. Διαφέρει επίσης ο σχεδιασμός του διεθνοποιούμενου καπιταλισμού ως προς τη διαδικασία ένταξης, πρόσδεσης, εκμετάλλευσης ή αποκλεισμού.

Αλλά ακόμη και σε συγκεκριμένο σημείο του πλανήτη οι διαφορές στον οικονομικό σχεδιασμό είναι μεγάλες, ανάμεσα σε γειτονικές χώρες ή μέσα στην ίδια χώρα. Τα πολιτικά και οικονομικά αφεντικά έχουν βέβαια αποδεχτεί το παγκόσμιο πλαίσιο και συνειδητοποιούν ότι είναι μονόδρομος, αλλά οι διαφορές ανάμεσα στις "αναπτυσσόμενες χώρες παραμένουν. Έτσι στη λατινική αμερική άλλες σχέσεις με το διεθνές κεφάλαιο έχει η αργεντινή και άλλες η γειτονική βραζιλία (η τελευταία μη αποδεχόμενη τη δολαριοποίηση της οικονομίας της). Άλλη είναι η κοινωνική κατάσταση στο βόρειο μεξικό (που συνορεύει με τις ηπα) και άλλη στο εξαθλιωμένο νότιο μεξικό. Αναρωτιέται κανείς λοιπόν πώς μιλάνε κάποιοι για το "παγκόσμιο χωριό". Αυτό που διαγράφεται στο σώμα του πλανήτη πιο έντονα με τη διεθνοποίηση είναι το αποτέλεσμα του αποκλεισμού, της περιθωριοποίησης, της εξαθλίωσης μεγάλων κομματιών του παγκόσμιου πληθυσμού. Είναι αυτό που με απλά λόγια θα ονομάζαμε ταξική ανισότητα.

5. Η άποψη αυτή επικεντρώνεται στον οικονομικό παράγοντα περισσότερο και τα υπόλοιπα τα θεωρεί εποικοδόμημα. Δηλαδή την τάση αυτονόμησης της οικονομικής σφαίρας από τις άλλες κοινωνικές δραστηριότητες , μέσα στον καπιταλισμό, την θεωρεί ήδη υλοποιημένη, οπότε δέχεται την επικυριαρχία της οικονομίας στις άλλες κοινωνικές σφαίρες.

Ο Μαρξ λέει πως ο καπιταλισμός συγκροτεί το οικονομικό ως "αυτόνομη" και "δι' εαυτήν" στιγμή μέσα στην πραγματικότητα, ως ξεχωριστή στιγμή της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο καπιταλισμός όντως βλέπει στην οικονομία το πεδίο εκείνο της κοινωνικής δραστηριότητας όπου η δυνατότητα της μετρησιμότητας είναι εφικτή άρα και διαχειρίσιμη. Η οικονομία πραγματεύεται ποσότητες, επιδέχεται δηλαδή μαθηματικοποίηση των δραστηριοτήτων της και αυτό είναι που της προσδίδει φαινομενικά μια ξεχωριστή θέση μέσα στην καπιταλιστική θέσμιση, όπου μετράει ό,τι μετριέται.

Αυτή η φαινομενικά ξεχωριστή θέση της οικονομικής σφαίρας ενισχύεται και θεωρητικά αντιστρέφεται από το Μαρξ αλλά και από τους επιγόνους του. Αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ να τονίσουμε είναι πως η οικονομία δεν αυτονομείται, δεν γίνεται δηλαδή ένα κλειστό σύστημα αδιάφορο στις μεταβολές και επιδράσεις άλλων κοινωνικών δραστηριοτήτων. Καμιά σφαίρα της ανθρώπινης δραστηριότητας (οικονομία, πολιτική, θρησκεία, δίκαιο, γλώσσα, κτλ) δε μπορεί να αποκτήσει νόημα παρά μόνο με την παραπομπή στα υπόλοιπα κοινωνικά φαινόμενα μιας εποχής.

Αυτό που συμβαίνει στην συγκρότηση της οικονομίας ως διαχωρισμένης σφαίρας είναι αυτό που συμβαίνει σε κάθε δραστηριότητα μέσα στον καπιταλισμό. Αυτός ο κατακερματισμός ή διαχωρισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων είναι θεμελιώδες χαρακτηριστικό της καπιταλιστικής σχέσης και η ανασύνθεση των αποσυνθεμένων κομματιών στο επίπεδο των καπιταλιστικών προσταγών και σημασιοδοτήσεων είναι επίσης θεμελιώδες χαρακτηριστικό.

Ο καπιταλισμός γεννά τον homo economicus όπως αρέσκονται να παρουσιάζουν το υποκείμενο, τα βιβλία της οικονομίας. Homo economicus, δηλαδή ο άνθρωπος που χαρακτηρίζεται από την οικονομική δραστηριότητα. Η οικονομία ως κινητήρας της ιστορίας αλλά και ως θεμελιώδες κίνητρο της ανθρώπινης δραστηριότητας. Θα είμασταν τυφλοί αν δε βλέπαμε πως όντως ο καπιταλισμός έχει ενσταλάξει το οικονομικό κίνητρο στην ανθρώπινη συμπεριφορά, αλλά θα ήμασταν εξίσου τυφλοί αν δε βλέπαμε πως αυτό είναι αποτέλεσμα της καπιταλιστικής θέσμισης και όχι ιστορικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ύπαρξης και ότι επίσης είναι κυρίως χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων καπιταλιστικών περιοχών. Αλλά ακόμα και σε αυτές τις περιοχές στις οποίες ζούμε το να μετασχηματιστούμε σε homo economicus θα σήμαινε

πως κάθε μας κίνηση φιλτράρεται από ένα αλγόριθμο που θα μας έλεγε τι είναι προτιμότερο βάσει του τι παράγει περισσότερο κέρδος. Θα είμασταν τότε μια κοινωνία μηχανική, μια κοινωνία νευρόσπαστων, μια κοινωνία που η έννοια κοινωνία καθεαυτή θα έχανε κάθε νόημα. Το οικονομικό κίνητρο δεν μπορεί να επενδύσει όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες γιατί απαιτεί το καθετί να επιδέχεται ποσοτικοποίηση. Αλλά ακόμα και ό,τι επιδέχεται ποσοτικοποίηση, εν μέρει τουλάχιστον, συνδέεται με παράγοντες που δεν μπορούν να μετρηθούν ποσοτικά. Και τέλος, δεν θα βρίσκαμε τίποτα το επαναστατικό και τίποτα το ουσιώδες σε μια ανθρώπινη κοινωνία που θα είχε μετασχηματιστεί σε οικονομική κοινωνία.

Οι ποσότητες που πραγματεύεται η οικονομία σχετίζονται έμμεσα και άμεσα με τις υπόλοιπες κοινωνικές σφαίρες και ας το πούμε ξεκάθαρα με τον κοινωνικό ανταγωνισμό, παράγοντα μη αναγώγιμο αποκλειστικά στο οικονομικό, που όσο δεν επιδέχεται μετρήσεων τόσο επηρεάζει αυτά που η οικονομία μετράει. Τα πραγματικά αποτελέσματα της δράσης της οικονομίας δεν είναι σχεδόν ποτέ αυτά που η ίδια έχει ως στόχο. Υπάρχει δηλαδή εγγενής αδυναμία της οικονομίας. Αδυναμία συνολικοποίησης των ποσοτήτων που πραγματεύεται, αδυναμία εξαγωγής προβλέψεων [6] -όπως κάνει για παράδειγμα η κλασσική μηχανική- και αδυναμία αυτοαναφοράς.

Η πραγματικότητα λοιπόν της οικονομίας καθ' εαυτής όσο και των κοινωνικών δραστηριοτήτων που θεωρούνται από κάποιες αντιλήψεις ως επικυριαρχούμενες από το οικονομικό πεδίο, είναι διαφορετική και αδύνατον να χωρέσει σε απλοϊκά σχήματα που θέλουν τα πάντα να τα ερμηνεύουν αποκόβοντας ένα πεδίο της ανθρώπινης δραστηριότητας και προβάλλοντάς το πάνω στα υπόλοιπα. Όλα αυτά δε σημαίνουν ότι οτιδήποτε συμβαίνει στην οικονομία είναι ανορθολογικό ή ακατανόητο. Σημαίνουν απλώς, ότι δε μπορούμε να ορίσουμε την οικονομική διαδικασία ως ομογενή ροή αξιών, με μόνη σημαντική πλευρά τους το ότι είναι μετρήσιμες και πρέπει να μεγιστοποιηθούν. Αυτή η πλευρά της οικονομίας μπορεί να λειτουργήσει μερικά, όμως οι συντελεστές που διαμορφώνουν έμπρακτα την πραγματικότητα και ανάμεσά τους, οι αποφάσεις των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των ατόμων, δεν επιδέχονται τέτοιας μορφής μεταχείριση.

6. Προβλέψεις και σχεδιασμοί γίνονται αλλά συνήθως αποτυγχάνουν.

Η οικονομική "ανάπτυξη" δεν είναι ούτε ομογενής, ούτε συμμετρική και ούτε τείνει να γίνει. Η γιουγκοσλαβία "χρειάστηκε" πόλεμο -βίαιη καταστροφή των υλικών υποδομών και αναδιάρθρωση των κοινωνικών σχέσεων- για να μπορέσει να ενταχθεί στην "ελεύθερη αγορά" αλλά σίγουρα αυτή την στιγμή δεν μπορούμε να μιλήσουμε για μια "αναπτυσσόμενη" χώρα αφού η κοινωνία βρίσκεται ακόμα σε βαθιά κρίση. Ο πόλεμος στο αφγανιστάν δεν μπορεί να ερμηνευτεί μέσα στο πλαίσιο της ένταξης της χώρας στην "ελεύθερη αγορά". Κι όμως είναι ένα κομμάτι του πάζλ της διεθνοποίησης. Η ινδία συνεχίζει να ζει στο παραδοσιακό καθεστώς των καστών, ενώ παράλληλα ασκεί τον κοινοβουλευτισμό και κατασκευάζει πυρηνικά όπλα. Η πρώην σοβιετική ένωση μπορεί έτσι απλά να θεωρηθεί ως "αναπτυγμένη" όπως π.χ. η γερμανία; Κι όμως ενώ η ρωσσία στην πραγματικότητα δεν είναι αναπτυγμένη στα πρότυπα των δυτικών κρατών και ούτε ανταγωνιστική αγορά έχει, συμμετέχει στους G-8. Στα ισχυρότερα δηλαδή κράτη του κόσμου. Αυτή η ισχύς σίγουρα δεν είναι οικονομική ισχύς. Πρόκειται για στρατιωτική-γεωπολιτική ισχύ. Ακόμα και μέσα στο πλαίσιο "αναπτυγμένες χώρες" βλέπουμε ουσιώδεις διαφορές που δεν είναι μόνο οικονομικές. Μέσα στην ε.ε. για παράδειγμα βλέπουμε χώρες που έχουν τον ρόλο του μπροστάρη στην εφαρμογή της κοινής πολιτικής -που δεν είναι μόνο οικονομική- και χώρες που ακολουθούν με "χαμηλότερη ταχύτητα".

Μπορεί οι οικονομίες στο επίπεδο του χρηματιστηριακού κεφαλαίου να αλληλεπιδρούν αλλά αυτό δεν σημαίνει πως αποκτούν την ίδια βαρύτητα μέσα στο καπιταλιστικό πεδίο και στους υπερκρατικούς-υπερεθνικούς σχεδιασμούς. Μπορεί μια κρίση στο χρηματιστήριο μιας περιφερειακής χώρας στην ασία να χτυπάει την πόρτα των μεγάλων χρηματιστηρίων της ευρώπης και της αμερικής αλλά οι κεντρικές αποφάσεις για το ξεπέρασμα της κρίσης παίρνονται από τις "αναπτυγμένες" κυρίως χώρες, τις μητροπόλεις του καπιταλισμού όπου έχουν τις βάσεις τους οι πολυεθνικές και τα υπερεθνικά-υπερκρατικά όργανα. Η ύπαρξη εξαθλιωμένων και περιθωριοποιημένων περιοχών -"υπανάπτικτων"- δεν είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας εφαρμογής του δόγματος της "ανάπτυξης" στις εκάστοτε κοινωνίες αλλά της αναγκαιότητας ύπαρξης τέτοιων περιοχών

ως δεξαμενές άντλησης φτηνής και αναλώσιμης εργατικής δύναμης καθώς και αλόγιστης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αυτών των περιοχών που όταν η κοινωνική συναίνεση εκλείπει μιλάνε οι δικτατορίες και τα όπλα.

Αναφερόμενος κανείς στο σχήμα έθνος-κράτος για την εποχή που διανύουμε, δε θα μπορούσε να καταλήξει σε συμπεράσματα του τύπου "το έθνος-κράτος υποχωρεί" ή το "έθνος-κράτος ενισχύεται". Και αυτό γιατί φαίνεται πως και τα δύο ισχύουν για διαφορετικούς τομείς των λειτουργιών του. Στην πραγματικότητα, αυτό που με σιγουριά μπορούμε να πούμε είναι ότι ο ρόλος του έθνους-κράτους στην ουσία διαρκώς μετασχηματίζεται με προφανή σκοπό την διαιώνιση της εκμετάλλευσης, την ενίσχυσή της και την εξαφάνιση κάθε μορφής απειλής της ιεραρχικής-καταπιεστικής του υπόστασης. Δεν ξεχνάμε πως το κράτος είναι φορέας της κοινωνικής οργάνωσης. Κάθετης, συγκεντρωτικής και βίαιης. Κοινωνικής οργάνωσης που προβάλλει ως η μοναδική ιστορικά βιώσιμη.

Είναι γεγονός ότι στα τέλη της δεκαετίας του '60, αρχές '70, στα σύγχρονα κράτη αμφισβητήθηκε το πρότυπο της οικονομικής ανάπτυξης που κυριάρχησε στο δυτικό κόσμο μετά την "κρίση του '29" και ιδίως μεταπολεμικά. Μιλάμε για την λεγόμενη "κεϋνσιανική θεραπευτική" που ως βασικά της χαρακτηριστικά είχε την εκτεταμένη κρατική παρέμβαση στην οικονομία, την ανάληψη από το κράτος εκτεταμένων παραγωγικών και οικονομικών πρωτοβουλιών, την δόμηση ενός συστήματος ευρέων κοινωνικών παροχών και ασφάλισης καθώς και την ενίσχυση της πλήρους απασχόλησης για την μείωση των δεικτών της ανεργίας. Το πρότυπο του Κέϋνς λοιπόν κατέρρευσε υπό την πίεση της ιστορίας [7] και ο διεθνής καπιταλισμός, πέρασε με την άνοδο στην εξουσία νέο-φιλελεύθερων πολιτικών και με ηγέτες τα πλούσια κράτη της δύσης, σε ένα νέο στάδιο.[8]

---

7. Η πίεση της ιστορίας, εδώ, δεν είναι μόνο η πίεση των δεικτών της παγκόσμιας οικονομίας μα και η αντιδραστική αντεπίθεση στην πίεση των μη μετρήσιμων (δυστυχώς για τους οικονομολόγους) δεικτών της έντονης κοινωνικής αμφισβήτησης που έκαναν limit up στα τέλη του 60.

8. Το τέλος του "μονεταριστικού συστήματος διαχείρισης" (κρατική διαχείριση των οικονομικών αποθεμάτων) σηματοδοτεί την απεμπλοκή του κεφαλαίου από τις πολιτικές κρίσεις που μπορεί να παραχθούν στα όρια ενός κρατικού σχηματισμού. Παράδειγμα αποτελεί η Ιταλία η οποία ενώ μαστίζεται από συνεχείς πολιτικές κρίσεις, παρουσιάζει οικονομική σταθερότητα.

Τώρα πιά το έθνος-κράτος αρχίζει να απεμπλέκεται από την άμεση ενεργοποίηση στην οικονομία με τη μορφή ιδίως της επιχειρηματικής δράσης. Προωθείται η αποκρατικοποίηση δημοσίων ή εθνικοποιημένων επιχειρήσεων. Η λειτουργία της ελεύθερης αγοράς απαλλάσσεται όλο και περισσότερο από παρεμβάσεις και περιορισμούς - χωρίς ωστόσο ποτέ να εγκαταλείπει ολοκληρωτικά τη σχέση της μ' αυτούς [9] - ενώ το δίκτυο κοινωνικής εξασφάλισης, το λεγόμενο "κράτος πρόνοιας" συρρικνώνεται. Όλη αυτή η διαδικασία επιταχύνεται από την κατάρρευση του σοβιετικού μπλόκ, το οποίο γίνεται πλέον το νέο παιχνίδι που αφέθηκε να καταστραφεί για να συναρμολογηθεί εκ νέου από τον φαινομενικά αχαλίνωτο φονταμενταλισμό της ελεύθερης αγοράς.

Ωστόσο η δημιουργία ευνοϊκού νομικού πλαισίου για τις επενδύσεις π.χ. των πολυεθνικών[10] είναι μια τόσο οικονομική όσο και πολιτική βρωμοδουλειά που αναλαμβάνει το κράτος. Ο θεσμικός ρόλος του κράτους είναι εδώ και μάλιστα όχι σε φάση υποχώρησης αλλά αντιθέτως επέλασης. Ο κοινωνικός έλεγχος, η καταστολή και η αναβάθμιση της, τα "μεγάλα έργα", η αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης ώστε να ταιριάζει στα καινούρια δεδομένα της παραγωγικής διαδικασίας όχι μόνο δείχνουν την συνεχή και εξελισσόμενη παρουσία του, αλλά και την αλληλοπλοκή διαφόρων κοινωνικών σφαιρών (οικονομική-πολιτική-νομική).

Το κράτος δεν είναι απλά μια μηχανή που αναδιαρθρώνει την κοινωνία όταν το κεφάλαιο το απαιτεί, αλλά ο ρόλος του επεκτείνεται και σε ακόμα ουσιαστικότερες δραστηριότητες όπως αυτή της κατασκευής και καλλιέργειας της εθνικής ταυτότητας, της απόσπασης της κοινωνικής συναίνεσης, της σημασιοδότησης μεγάλου μέρους του φάσματος των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Κεφάλαιο και κράτος πρέπει να ειδωθούν ως πλέγμα σχέσεων και όχι ως βάση και εποικοδόμημα αντίστοιχα (κλασσική μαρξική θέση). Δεν πρόκειται δηλαδή για εργαλειακή σχέση αλλά για σχέσεις συνυφασμένες βαθιά που αλληλεξαρτώνται και αλληλεπιδρούν με ιδιαίτερα πολύπλοκο τρόπο.

Ας εξετάσουμε το ζήτημα της μετανάστευσης πληθυσμών. Η πολιτική ελέγχου της μετακίνησης ανθρώπων δεν είναι μόνο οικονομική πολιτική. Η κυκλοφορία των μεταναστών συνδέεται από τη μια με τη χρήση

9. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως δύο από τις ισχυρότερες οικονομίες, αυτές των ηπα και της ιαπωνίας, είναι και οι πιο προστατευτικές σε επίπεδο οικονομίας. Το μίγμα παρεμβατισμού και ελευθέρων συναλλαγών δεν θα μπορούσε ποτέ να χάσει κάποιο από τα δύο συστατικά του. Απλώς αλλάζει ανά-συνθήκη η ποσώστοση στη σύστασή του.

10. Η συνθήκη MAI είναι ένα παράδειγμα όπου μια διεθνή συμφωνία για την επέλαση των πολυεθνικών πρέπει να περάσει πρώτα από την αποδέσμευση των νομοθετικών διατάξεων που δυσκολεύουν την πραγμάτωση της. Την αλλαγή των νομοθετικών πλαισίων δεν την αναλαμβάνουν φυσικά οι ίδιες οι πολυεθνικές αλλά τα κράτη.

τους ως φτηνό αναλώσιμο εργατικό δυναμικό, έτοιμο να αναλάβει τις χειρότερες δουλειές με τους χειρότερους όρους και από την άλλη με την κατασκευή του φόβου απέναντι στον ξένο. Οι δυο αυτές πλευρές δεν είναι αποσυνδεμένες αλλά είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Τα κράτη της ε.ε. για παράδειγμα έχουν τεράστια ανάγκη την ύπαρξη αυτής της φτηνής εργατικής δύναμης -ακόμα και απλήρωτης σε πολλές περιπτώσεις- για την αύξηση των οικονομικών δεικτών, όπως το ΑΕΠ.[11] Αυτό είναι κάτι που τα ίδια τα κράτη το παραδέχονται βάζοντας φυσικά τα αλλά τους. Η μετακίνηση αυτή πληθυσμών δεν μπορεί να είναι ανεξέλεγκτη κι αυτό γιατί ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών δεν είναι δυνατό να απορροφηθεί με "ομαλό" τρόπο. Το πώς κάθε κράτος θα αντιμετωπίσει τη μετανάστευση είναι τόσο δική του δουλειά όσο και δουλειά κεντρικών σχεδιασμών στους οποίους τα έθνη-κράτη δεν είναι αμέτοχα. Η αποτυχία όμως της πραγμάτωσης των "ανωτέρω" επιταγών (κεντρικοί σχεδιασμοί) είναι ευθύνη του εκάστοτε εθνικού-κράτους και χρεώνεται σ' αυτό.

Η κατασκευή του φόβου εξυπηρετεί την τόνωση της εθνικής ταυτότητας, του "εμείς" απέναντι στο "άλλοι", του "ντόπιου" απέναντι στο "ξένο". Ας μην ξεχνάμε πως το βρυκολάκιασμα της εθνικής συνείδησης τροφοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από την απειλή του "ξένου". Το χαρτί του εθνικισμού παίχτηκε -από τα κράτη- πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν είτε για να εθνικοποιήσει τον κοινωνικό πόλεμο, είτε για να χρησιμοποιήσει την εθνική ομοψυχία ως πολιορκητικό κριό στις κινήσεις του, είτε τέλος για να προσδέσει την κοινωνία στα σχέδια του κεφαλαίου που καμουφλάρεται πίσω από εθνικά ιδεώδη[12]. Η κατασκευή όμως αυτή έχει και μια άλλη διάσταση πολύ λιγότερο ορατή από αυτή των πτωμάτων ή της εθνικής ομοψυχίας. Πρόκειται για την ανασύνθεση του κατακερματισμένου κοινωνικού ιστού στο επίπεδο της ψευδαίσθησης της καλύτερης μοίρας, της καλύτερης θέσης ή κατάστασης σε σχέση με τον μετανάστη. Εδώ το

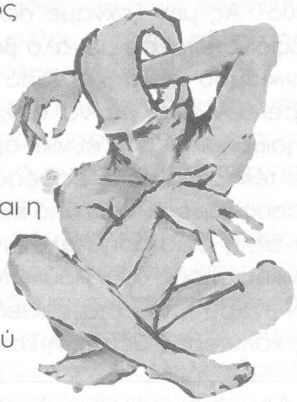
11. Α.Ε.Π.(ακαθάριστο εθνικό προϊόν) :Η συνολική παραγωγή όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μια οικονομία μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, συνήθως έτος. Είναι ένα μέτρο της οικονομικής της δραστηριότητας. Και λέγοντας οικονομία στην συγκεκριμένη περίπτωση μιλάμε για κρατική-εθνική οικονομία, ακόμα και μέσα στα πλαίσια υπερκρατικών-υπερεθνικών σχηματισμών. Δηλαδή βλέπουμε πως υπάρχει οικονομικός ρόλος του κράτους, χωρίς βέβαια να μπορούμε να μιλάμε πλέον για εθνικές οικονομίες με τους ίδιους όρους που μιλούσε κανείς παλιότερα.

12. Τέτοια παραδείγματα χρήσης του εθνικισμού βλέπουμε στον πόλεμο στην γιουγκοσλαβία όπου οι εθνικοί μεγαλό-μικρό ιδεατισμοί βοήθησαν στην αδυναμία ανάπτυξης ταξικής αλληλεγγύης μεταξύ αλλοεθνών. Στην ελλάδα με πρόσφατο παράδειγμα τα ετοιμοπόλεμα συλλαλητήρια για το "μακεδονικό" ή τώρα με την προσπάθεια ανάδειξης των ολυμπιακών αγώνων σε εθνική υπόθεση. Στην τουρκία με τους επεκτατικούς πολέμους του Ατατούρκ, αλλά και πολλά παραδείγματα όπου άνθρωποι ρίχτηκαν στην πολεμική κρεατομηχανή για την πατρίδα, είτε πρόκειται για αμυνόμενο είτε για επιτιθέμενο κράτος.

"ξένο" δεν ενώνει λόγω της απειλής που το ίδιο φέρει, αλλά λόγω του φόβου να βρεθεί κανείς στην θέση του.

Η χρέωση μεγάλων ποσοστών εγκληματικότητας στους μετανάστες έρχεται να δικαιολογήσει τη βίαιη μεταχείριση τους αλλά και να νομιμοποιήσει στις συνειδήσεις το ρόλο του κράτους ως προστάτη και ως φορέα της τάξης της κοινωνίας. Δηλαδή να ενισχύσει το θεσμικό του ρόλο. Το ότι όλα τα ευρωπαϊκά κράτη συμφωνούν πως η ανεξέλεγκτη μετακίνηση πληθυσμών είναι προβληματική για τα σχέδια τους, είναι το ένα. Το ότι κάθε κράτος ξεχωριστά αλλά και σε συνεργασία με άλλα αποφασίζει και αντιμετωπίζει το "πρόβλημα" αυτό, είναι το άλλο. Αυτό ακριβώς το άλλο δείχνει πως το κράτος δεν περιορίζεται σε ρόλο διαχειριστή "ανωτέρων" κελευσμάτων, αλλά ότι συμμετέχει με ενεργό και αποφασιστικό τρόπο στις εκφάνσεις της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της διεθνοποιημένης κυριαρχίας που θέλουμε να επισημάνουμε [13], είναι η διαφορετική θέση που παίρνουν οι κρίσεις μέσα στην καπιταλιστική ιστορία.[14] Θεωρούμε πως οι κρίσεις στο παρελθόν ήταν μια εξωτερική απειλή, ένα γεγονός αστάθμητο και μη ελέγξιμο που οδηγούσε τον καπιταλισμό σε μια αναδιπλωτική κίνηση και στην συνέχεια σε μετασχηματισμό του, όταν οι κρισεις ήταν αδύνατο να λυθούν μέσα στη μορφή που είχε. Τέτοια παραδείγματα μετασχηματισμού αποτελούν η κρίση της δεκαετίας του '30 καθώς και η οικονομική ύφεση της δεκαετίας του '70 . Στην πρώτη περίπτωση η οικονομική κατάρρευση[15] διαλύει τον κλασσικό φιλελευθερισμό και οδηγεί στη λύση του κρατικού σχεδιασμού-παρεμβατισμού (new deal-κεϋνσιανισμός) αλλά ακόμα και σε πιο ολοκληρωτικά μοντέλα όπως αυτό του

13. Ας σημειωθεί εδώ, πως το θεματικό κομμάτι που ακολουθεί θεωρούμε πως δεν είναι όσο θα επιθυμούσαμε ανεπτυγμένο. Οι συζητήσεις που ανοίξαμε γι' αυτό δεν έχουν ολοκληρωθεί και τα συμπεράσματα είναι γενικού χαρακτήρα και εισαγωγικά σε μια εν εξελίξει προβληματική. Σίγουρα ανοιχτά, όπως και όλα άλλωστε, στο διάλογο.

14. Λέγοντας κρίση εννοούμε την εμφάνιση κωλύματος στη διαδικασία συσσώρευσης υπεραξίας. Μια στιγμή, που μπορεί να συγκροτηθεί από ένα πλήθος παραγόντων που γεννιούνται τόσο από τον κοινωνικό ανταγωνισμό όσο και από τις κινήσεις της κυριαρχίας, χωρίς να θεωρούμε πως μπορεί κανείς να διαλέξει ανάμεσα στα δυο, το αίτιο ή το αποτέλεσμα της κρίσης.

15. Θα πρέπει να σημειώσουμε πως μόνο η "κλειστή" σοβιετική ένωση έμμεινε ανέπαφη από αυτόν το "σεισμό".

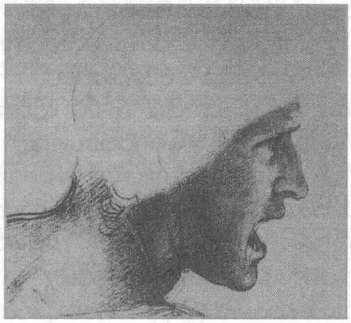
εθνικοσοσιαλισμού. Ο καπιταλισμός μετασχηματίζεται συνολικά περνώντας μέσα από ένα παγκόσμιο πόλεμο, αφού μαζί με την οικονομική κρίση υπάρχει και γενικευμένη κοινωνική κρίση. Ακολουθούν τα τριάντα "χρυσά χρόνια" που χαρακτηρίζονται από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, κοινωνική συναίνεση, κράτος προστάτη και σχεδιαστή. Η κρίση του '70 οδηγεί πάλι σε αναδίπλωση και μετασχηματισμό του συστήματος (νέα δεξιά στις ηπα και στην αγγλία). Άνοδος του νεοφιλελευθερισμού.

Θεωρούμε πως τα τελευταία 15-20 χρόνια οι κρίσεις παίρνουν χαρακτήρα εσωτερικής απειλής. Αναπόφευκτης, μη προβλέψιμης αλλά ενσωματωμένης στη λειτουργία του διεθνοποιημένου καπιταλισμού. Αποτελούν πλέον συστατικό στοιχείο. Δεν τον οδηγούν σε μετασχηματισμό αλλά δρουν ανανεωτικά. Οι κρίσεις διαγράφουν μια διπλή κίνηση αποσυμπίεσης μια φυγόκεντρη και μια καθοδική.[16] Απομακρύνονται δηλαδή από το κέντρο τους μεταφέροντας τις δονήσεις τόσο προς την περιφέρεια όσο και προς τα κάτω δηλαδή προς τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Οι κρίσεις, είτε συμβαίνουν στα κέντρα του καπιταλισμού είτε στις χώρες της περιφέρειας, δε διακυβεύουν την ύπαρξη του καπιταλιστικού συστήματος ως ολότητα αλλά αλλάζουν τις ισορροπίες στο διεθνές τοπίο.[17] Άλλωστε το να καταστρέφεται τοπικά κεφάλαιο δεν αποτελεί κεντρικό πρόβλημα, αλλά βοηθά στο ξεπέρασμα ενός κωλύματος άντλησης υπεραξίας, δημιουργώντας συνθήκες πρόσφορες για χρηματοοικονομικές ροές και για επενδύσεις.

Η προσαρμοστικότητα και ευελιξία της καπιταλιστικής σχέσης σε συνδυασμό με τη συναίνεση των κοινωνιών και την πρόσδεσή τους στον οδοστρωτήρα της κυριαρχίας, είναι οι πηγές αναπαραγωγής και μεταβολής του συστήματος. Αυτές όμως οι ίδιες οι κοινωνίες είναι οι μόνες που μπορούν να επιφέρουν μια καθολική "κρίση" στον καπιταλισμό ανατρέποντάς τον, πραγματώνοντας το επαναστατικό πρόταγμα.

16. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η ENRON, αμερικάνικη εταιρία-κολοσσός που χρεοκόπησε. Το 60% των ποσών που προορίζονταν για τις συντάξεις των εργαζομένων είχε επενδυθεί σε μετοχές της επιχείρησης. Μετά την κατάρευση, κάποια διευθυντικά στελέχη αυτοκτόνησαν, κάποια άλλα εξαφανίστηκαν με τις τσέπες γεμάτες δολάρια και οι εργαζόμενοι βρέθηκαν στο δρόμο με τις άχρηστες μετοχές για τα γεράματα.

17. Το 1973 η απόφαση ενός τραστ αραβικών χωρών (ο.πε.κ) να εκτινάξει την τιμή του πετρελαίου στα ύψη οδηγεί σε παγκόσμια αποσταθεροποίηση της παραγωγής και κρίση στην αγορά. Η πολιτική των ανεπτυγμένων χωρών -άμεσων καταναλωτριών πετρελαίου- προσανατολίζεται σε όλο και περισσότερες επενδύσεις για νέα κοιτάσματα. Δουλειά που αναλαμβάνουν εταιρίες και όχι κράτη. Αποτέλεσμα αυτής της τακτικής είναι η αισθητή μείωση της ισχύος του ο.πε.κ στον καθορισμό των τιμών, αφού κάτι λιγότερο από το μισό της παγκόσμιας παραγωγής πραγματοποιείται εκτός ο.πε.κ. Σε μια προσπάθεια αντεπίθεσης το '97-'98 ο ο.πε.κ. αυξάνει την παραγωγή του η οποία όμως βρίσκει κενό χώρο στην ασιατική αγορά λόγω της ασιατικής χρηματιστηριακής κρίσης, με αποτέλεσμα να πέσει το βαρέλι στην χαμηλότερη τιμή του.

Το να συγκρουστούμε , να ανατρέψουμε το υπάρχον καθώς και να χτίσουμε την αρχή της διαδρομής του καινούριου είναι σίγουρα το ζητούμενο του επαναστατικού προτάγματος. Αυτή όμως η σύγκρουση δε μπορεί να επιτευχθεί αν δε μπορούμε να διαυγάσουμε αυτό που κάπως αδέξια ονομάζουμε πραγματικότητα. Όχι φυσικά με εξαντλητικό και απόλυτο τρόπο -άλλωστε η ιδέα της απόλυτης κατοχής της αλήθειας ως επαναστατικής προϋπόθεσης ανήκει στο φασισμό και το σταλινισμό- αλλά φωτίζοντας διαδοχικές όψεις του υπάρχοντος, συμπεριλαμβανομένων των εαυτών μας, με μια διαλεκτική που θα συνδέει αλλά δε θα παγιώνει. Εντοπίζοντας τις αυταπάτες καθώς και τους λόγους που τις γεννούν. Διαλύοντας τις σημασιοδοτήσεις της κυρίαρχης ιδεολογίας πάνω στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Αυτό όμως είναι ένα πρόταγμα χωρίς πέρας, πρόταγμα που απαιτεί να μπορούμε να φανταστούμε κάτι άλλο από αυτό που υπάρχει για να μπορούμε να θέλουμε κάτι άλλο και συγχρόνως να θέλουμε άλλο πράγμα από αυτό που υπάρχει για να ελευθερώσουμε τη φαντασία μας.

έκδοση της ομάδας
"προβοκάτορες του ήσυχου ύπνου"
θεσσαλονίκη ιούνης 2002
Τ.Θ. 10969, 54101 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, e-mail:provokatores2002@hotmail.com